

UNIVERSITEIT
GENT

 FACULTEIT
RECHT EN CRIMINOLOGIE

VAKGROEP EUROPEES, PUBLIEK- EN INTERNATIONAAL RECHT
CENTRUM VOOR MILIEU- EN ENERGIERECHT

KLIMAATBELEID EN STAATSSTRUCTUUR

Prof. Dr. L. Lavrysen, 23 april 2018

UNIVERSITEIT
GENT

UNIVERSITÉ
SAINT-LOUIS
BRUXELLES

BEVOEGDHEIDSVER- DELING NA ZESDE STAATSHERVORMING

KLIMAATVERANDERING

- Toename van concentratie van broeikasgassen in de atmosfeer ten gevolge van menselijke activiteiten (verbranding van o.m. koolstof...)
- Verandering van het gemiddelde weer of klimaat over een lange periode (globale temperatuur-tijging...)
- Diverse negatieve consequenties: vanaf 1,5 ° C (?) t.o.v. pre-industriële tijden

KLIMAATBELEID

- **2 Hoofdpijlers**
  - Mitigatie: beperking van uitstoot
  - Adaptatie: beperking van kwetsbaarheid
- **Bevoegdheidsverdeling**
  - Gemengde bevoegdheid
  - Hoofdzakelijk federaal/gewestelijk
    - Afhankelijk van bron/maatregel

BETROKKEN BEVOEGDHEDEN

- **Gewesten**
  - **Ruimtelijke ordening:** *mitigatie* (beperking mobiliteitsbehoefte) en *adaptatie* (ruimte voor water, voorkoming warmte-eilanden...)
  - **Leefmilieu en waterbeleid:** *mitigatie* (emissiebeperkingen), *adaptatie* (integraal waterbeleid, overstromingen en droogteperiodes) en *vergoeding* (rampenfonds)
  - **Landinrichting en natuurbehoud:** *mitigatie* (opslag van koolstof) en *adaptatie* (wijziging van habitats en soorten, invasieve uitheemse soorten, landelijke waterbeheersing)
  - **Huisvesting:** *mitigatie* (isolatie, energiezuinigheid) en *adaptatie* (bescherming tegen extreme hitte, overstromingen)

BETROKKEN BEVOEGDHEDEN

- **Landbouw:** *mitigatie* (beperking uitstoot methaan, distikstofoxide, verhoging opslagcapaciteit koolstof), *adaptatie* (aanpassing teelten aan wijzigend klimaat) en *vergoeding* (landbouwschadefonds)
- **Gewestelijk economisch beleid:** *mitigatie* (bevorderen koolstofarme economie, innovatie) en *adaptatie* (steunverlening getroffen sectoren)
- **Gewestelijk energiebeleid:** *mitigatie* (distributie, REG, hernieuwbare energie, afstandsverwarming) en *adaptatie* (bescherming infrastructuur)
- **Openbare werken en vervoer:** *mitigatie* (bevordering openbaar vervoer, koolstofarm transport, multi-modaliteit) en *adaptatie* (waterwegen, havens, zeewering en dijken)
- **Gewestelijke fiscaliteit**
- **Gewestelijke ontwikkelingssamenwerking**
- **Lokale besturen ....**

BETROKKEN BEVOEGDHEDEN

– Gemeenschappen

- **Onderwijs:** *mitigatie* (schoolgebouwen koolstofarm maken) en *adaptatie* (bescherming infrastructuur)
- **Cultuur:** *mitigatie* (cultuurgebouwen) en *adaptatie* (bescherming infrastructuur)
- **Gezondheidszorg en bejaardenzorg:** *mitigatie* (ziekenhuizen, verpleeginrichtingen, verzorgingsinstellingen, bejaardenhuizen...) en *adaptatie* (bescherming infrastructuur)
- **Preventieve gezondheidszorg:** *adaptatie* (hittebescherming, tropische ziekten)
- **Onderwijs, onderzoek en diverse vormen van opleiding:** onderzoek en bewustmaking ....
- **Ontwikkelingssamenwerking**

BETROKKEN BEVOEGDHEDEN

• **Federale overheid**

- **Federaal Energiebeleid:** *mitigatie* en *adaptatie* (energiewinning in de Noordzee, kernenergie, studies over de perspectieven van energiebevoorrading, grote infrastructuren voor de stockage, het vervoer en de productie van energie, tarieven)
- **Productnormen:** *mitigatie*
- **Ioniserende stralingen en radioactief afval:** *mitigatie* en *adaptatie*
- **In-, uit- en doorvoer van uitheemse plantensoorten evenals van uitheemse diersoorten en hun kringen**
- **Verkeersmiddelen:** *mitigatie*

BETROKKEN BEVOEGDHEDEN

- **Brandstoffen:** *mitigatie*
- **NMBS:** *mitigatie* en *adaptatie*
- **Brussels Airport:** *mitigatie* en *adaptatie*
- **Federale Fiscaliteit:** *mitigatie* en *adaptatie*
- **Handhaving:** justitie, politie
- **Civiele veiligheid:** rampenbestrijding
- **Federaal wetenschappelijk onderzoek**
- **Ontwikkelingssamenwerking:** *mitigatie* en *adaptatie*
- **Coördinatie internationaal en Europees beleid**
- ....

(SAMENWERKINGS-)AKKOORDEN

- **Basissamenwerkingsakkoord 14 november 2002**
  - Nationale Klimaatcommissie
  - Nationaal Klimaatplan (2009-2012)+ Rapportage UNFCC
- **Lastenverdeling**
  - Akkoord 8 maart 2004: lastenverdeling 2008-2012
  - Akkoord 4 december 2015 (tijdens COP 21): lastenverdeling 2013-2020 (Samenwerkingsakkoord van 20 januari 2017- nog niet van kracht)
    - België: niet-ETS-sectoren (binnenlands transport, gebouwen, landbouw, afval, ...) - 15% t.o.v. 2005

AKKOORD LASTENVERDELING 2013-2020

- **Uitstootvermindering 2020** (t.o.v. 2005)
  - Vlaams Gewest: -15,7 %
  - Waals Gewest: -14,7 %
  - Brussels Hoofdstedelijk Gewest: -8,8 %
- In 2020 13% bruto finaal energiegebruik afkomstig van **hernieuwbare energiebronnen**
  - Federale overheid: 0,718 Mtoe
  - Vlaams Gewest: 2,156 Mtoe
  - Waals Gewest: 1,277 Mtoe
  - Brussels Hoofdstedelijk Gewest: 0,073 Mtoe

AKKOORD LASTENVERDELING 2013-2020

- **Verdeling opbrengsten veiling emissierechten**

	voor de eerste schijf van 326 miljoen euro	voor alle overige veilinginkomsten tot 2020
Federale overheid	10 %	9,05 %
Vlaams Gewest	53 %	52,76 %
Waals Gewest	30 %	30,65 %
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	7 %	7,54 %

- **Internationale financiering (jaarlijks)**
  - Federale overheid: 25 miljoen €
  - Vlaams Gewest: 14,5 miljoen €
  - Waals Gewest: 8,25 miljoen €
  - Brussels Hoofdstedelijk Gewest: 2,25 miljoen €

ZESDE STAATSHERVORMING

- **Specifiek substitutiemechanisme (art. 16, § 4, BWHI) – iets meer preventief**
  - Wanneer gewest of gemeenschap zijn/haar internationale verplichtingen voortvloeiend uit UNFCC of Protocolen niet nakomt
    - Compliance instantie stelt vast dat België verplichtingen niet nakomt
  - Wanneer gewest of gemeenschap zijn/haar Europese reductieverplichtingen broeikasgassen niet nakomt
    - Commissie brengt gemotiveerd advies uit

ZESDE STAATSHERVORMING

- **Financieel responsabiliseringsmechanisme inzake klimaat (art. 65^{quater} BWFGG + Wet van 6 januari 2014)**
  - Meerjarig emissiereductietraject voor elk gewest
  - Emissies gebouwen residentiële en tertiaire sector
- Grotere reductie: bonus
- Kleinere reductie: malus

ZESDE STAATSHERVORMING

- Financiering: federale opbrengst veiling emissierechten
- Financiële middelen te gebruiken voor emissiereductie
- Emissiereductietraject (default traject in bijlage BWFGG) kan worden aangepast in functie van wijziging Belgische reductiedoelstellingen in internationaal en Europees verband
- Herzien om de 4 jaar

ZESDE STAATSHERVORMING

Broeikasgasemissiereductiedoelstellingen in de gebouwen van de residentiële en tertiaire sector (in kiloton CO₂) – Bijlage BWFGG (- ± 20,5 % in 2030 tov 2015)

Jaren	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vlaamse Gewest	13339	13098	12858	12617	12376	12136	11895	11655	11414	11173
Waalse Gewest	6845	6722	6598	6475	6351	6228	6104	5981	5857	5734
Brusselse Hoofdstedelijke Gewest	2244	2204	2163	2123	2082	2042	2001	1961	1920	1880

ZESDE STAATSHERVORMING

- Aanpassing traject bij KB in akkoord met de gewesten op basis van een voorstel Nationale Klimaatcommissie (tenzij geen voorstel binnen voorgeschreven termijn)
- Jaarlijkse bepaling hoogte bonus en malus
  - Gerapporteerde inventarissen
  - Gemiddelde prijs door België geveilde emissierechten
  - Bonus max. federaal gedeelte opbrengst veilingen/ malus max 50 % gewestelijk deel opbrengst veilingen
- Aanpassing van de bij KB vastgestelde trajecten/modaliteiten kan bij gewone wet
- Wetgevingsevaluatie in 2020

ZESDE STAATSHERVORMING

Uitstoot en absorpties van broeikasgassen in België in de belangrijkste sectoren (1990-2016) www.klimaat.be

- Emissie verwarming van gebouwen: 2015 t.o.v. 1990 : - 14 %
- Totale emissies 2005: 27.495
- Totale emissies lagen in 2016 iets lager dan totaal cijfer in traject
- Streefdoel 2030: 18.787 = -32 %
- EU voorstel Effort Sharing 2021-2030 niet ETS voor BE= -35 %

- Verslag Rekenhof (Gedr. St. VI.Parlement, 2017-2018, 37-C/1 – 8 januari 2018)
  - Wellicht kunnen Vlaamse en Waalse Gewest volgens prognoses in de periode 2018-2022 een bonus ontvangen

ZESDE STAATSHERVORMING

• **Hervorming van de Nationale Klimaatcommissie ?**

- Institutioneel akkoord voor de zesde staatshervorming van 11 oktober 2011

http://www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/home/NLdirupo.pdf

“De werking van de Nationale Klimaatcommissie wordt geoptimaliseerd en haar rol wordt versterkt. De nadere uitvoeringsregels van die hervormingen zullen het voorwerp uitmaken van technische besprekingen”.

- Geen uitvoering

RUIMTE VOOR VERBETERING ?

- Klimaatbeleid als homogeen bevoegdheidspakket toebedelen aan één overheid (de federale of de gewestelijke) is
  - Politiek niet haalbaar
  - Juridisch niet uitvoerbaar: erg transversaal beleid, raakt aan (bijna) alle bevoegdheden van de federale overheid, de gewesten en gemeenschappen
- Wel ruimte voor verbetering
  - Toewijzen van een coördinerende bevoegdheid aan de federale overheid
  - Versterken van taken van de Nationale Klimaatcommissie

BUITENLANDSE ERVARINGEN ?

Federalism might be our best hope in fighting climate change

John Ibbitson, *The Globe and Mail*, 2 June 2017

The ambiguity of federalism in climate policy-making: how the political system in Austria hinders mitigation and facilitates adaptation

Reinhard Steurer & Christoph Clar, *Journal of Environmental Policy & Planning*, Volume 20, 2018 - Issue 2

Rethinking Environmental Federalism in a Warming World

William Shobe & Dallas Burtraw, Jan 27, 2012 |

BUITENLANDSE ERVARINGEN ?

Cooperative Federalism and Climate Change: Why Federal, State and Local Governments Must Continue to Partner

William Andreen e.a., Centre for Progressive Reform, May 29, 2008

In federale lidstaten van de EU lijken er geen specifieke voorzieningen te zijn getroffen om het klimaatbeleid effectiever te coördineren

Zie voor onvolledige en soms summiere gegevens de landenrapporten:

<https://www.eufje.org/index.php/en/conferences/oxford-2017>

Luc Lavrysen
Hoogleraar

CENTRUM VOOR MILIEU- EN ENERGIERECHT

E luc.lavrysen@ugent.be

www.ugent.be

 Universiteit Gent

 @ugent

 Ghent University